

O frunză cade în ceașca unui împărat...

Planta de ceai își are originile în partea de sud-est a Asiei, în regiunea formată din nord-estul Indiei, nordul Birmaniei (Myanmar) și provincia Yunnan (China). Ceaiul a fost, se pare, întrebuintat pentru prima oară de chinezi, folosindu-se atât la prepararea băuturilor, cât și a mâncărilor. O legendă chineză spune că împăratul Shennong a descoperit ceaiul în timp ce bea dintr-un bol cu apă fierbinte la umbra unui arbust, în anul 2737 î.H. Câteva frunze s-au scuturat în bolul împăratului, făcând culoarea apei să se schimbe. Curios din fire, Shennong a luat o sorbitură și a fost plăcut surprins de aroma și de proprietățile revigorante ale băuturii.

Spre sfârșitul secolului al XIII-lea, un călugăr chinez a introdus în Japonia ceremonia ceaiului. Iar japonezii au fost cei care, îndrăgostindu-se de băutura aromată, au făcut din ceremonialul ceaiului o adevărată artă și au început să „citească” misterele frunzelor. Frunzele de ceai negru nu trebuie sub nicio formă să fie sfărâmate, trebuind să fie alese cele întregi, de dimensiuni mai mari. Frunzele de ceai negru (evident, nu pliculețele de ceai!) se fierb în apă într-un ceainic special și, conform ritualului, persoana care se ocupă de prepararea lui trebuie să îl și deguste, rostind în gând numele celui sau celei pentru care se efectuează ritualul. La prepararea ceaiului se folosesc și crenguțele subțiri, și frunzele, adică părțile tinere ale plantei pline de sevă și aromă, încărcate cu energia *qi*, suflul vital al oricărui organism viu. După ce este turnat în cești, ceaiul se bea cu înghițituri mici, fără să fie tulburate frunzele de pe fundul vasului. Se răsuțește ceașca de trei ori în sensul invers acelor de ceasornic și se întoarce cu gura în jos pe farfurioară. Se numără în gând până la șapte și se întoarce ceașca cu codița spre persoana căreia i se ghicește. Apoi se așteaptă câteva minute, ca frunzele să se usuce, și se întoarce ceașca pentru a se interpreta formele obținute.

Ceaiul, ca și ghicitul în ceai – sau *taseografia* (artă divinatorie pentru care, însă, ulterior, s-au folosit și cafeaua sau sedimentele din vin) –, reprezintă mult mai mult decât ceea ce au înțeles europenii. De fapt, noi, cei de pe Bătrânul Continent, nu putem pricepe o mulțime de alte lucruri legate de cultura și civilizația asiatică, de la faptul că dintr-o singură tușă Hokusai putea induce emoția unui peisaj la revelația că pot fi suficiente 17 silabe pentru a exprima poetic marile adevăruri ale Universului printr-un haiku, ca să nu mai vorbim că floarea de cireș a fost investită cu o valoare simbolică aparte, iar Bushido, codul al onoarei samurailor, i-a făcut pe doi scriitori japonezi renumiți, Yukio Mishima și Yasunari Kawabata, să se sinucidă, Mishima în 1970 și Kawabata în 1972, mult după ce, aparent, reglementarea ritualică în sine nu mai avea sens.

Este însă altceva sau nu doar un anumit tip de sensibilitate la care nu avem acces. Devotamentul față de o idee, o credință sau chiar... un împărat poate duce la manifestări extreme ale voinței – vezi și cazul militarilor japonezi descoperiți după zeci de ani în cine știe ce insulițe sau alte locuri izolate unde ei continuau să lupte cu propriile fantasme istorice, crezând că încă sunt angrenați în ultima mare conflagrație mondială.

Altă legendă, alegorică, din vremea Dinastiei Tang, atribuie răspândirea ceaiului lui Bodhidharma, fondatorul școlii budiste Zen. Acesta, după ce meditate în fața unui zid timp de nouă ani, s-a întâmplat să adoarmă. Disprețuindu-se pentru slăbiciunea sa, și-a tăiat pleoapele și acestea au căzut pe pământ, unde au prins rădăcini, din ele crescând tufe de ceai... Și tocmai un preot Zen a fost cel care a creat Ceremonia ceaiului (*Cha-no-yu*).

Pe la sfârșitul secolului al XVI-lea, apar, în fine, primele mențiuni despre acest obicei al băutului ceaiului și la europeni, autorii acestora fiind negustorii și misionarii portughezi care își făcuseră veacul prin Orientul Îndepărtat, urmărind scopuri legate de misionariat, dar și comerciale. Dar nu portughezii au fost cei care au făcut primele importuri de ceai în Europa, ci olandezii. Prima ladă cu ceai care a fost vămuită

într-un port european a ajuns la Amsterdam în 1606 și pe parcursul secolului ce a urmat a câștigat considerabil în popularitate. Ceaiul a devenit o băutură la modă printre olandezii bogați și din Olanda s-a răspândit și în alte țări din vestul Europei. La Curtea engleză, obiceiul de a bea ceai a fost introdus la mijlocul secolului al XVII-lea de către prințesa lusitană Ecaterina de Braganza în urma căsătoriei ei cu viitorul rege Carol al II-lea al Angliei. Britanicii au preluat cu entuziasm obiceiul, fiind și în prezent unii dintre cei mai mari consumatori de ceai, de la ei provenind ritualul cotidian *five o'clock tea*. Se pare că din zestrea pe care a adus-o cu ea Ecaterina de Braganza făcea parte și un cufăr plin cu frunze uscate de ceai. Principesa a introdus la Curte obiceiul de a servi ceai în fiecare după-amiază, ritualul de servire a ceaiului răspândindu-se curând în rândurile aristocrației britanice. Un secol mai târziu, ceaiul a devenit cea mai populară băutură în Anglia. Obiceiul servirii ceaiului la ora 5 p.m. a fost, conform istoricilor, inventat de Anna, a VII-a ducesă de Bedford. Aceasta obișnuia să își invite prietenele la ceai, la ora 17:00. Pentru servirea acestei băuturi erau utilizate accesorii sofisticate, din porțelan și argint, iar ceaiul era pregătit într-un mod aparte, în infuzie amestecându-se și două-trei lingurițe de lapte cald. Practic, astfel, în cele din urmă, dintr-un ritual cu profunde semnificații simbolice, Thomas Lipton & Co. au reușit să facă, prin vulgarizare „culinară” pragmatică, altceva. Ceva, în fond, mult mai apropiat de fiziologie și *life style* decât de filozofie! Sorbind dintr-o ceșcuță ce definește, prin actul reflex al unei simple deglutiții, *five o'clock tea* – desigur, în compania unui sendviș cu castraveciuri murate! –, nu se mai ajunge, amalgamând haotic mentalitățile, la anularea suferinței prin Nirvana, chakrele nu mai redefinesc anatomia subtilă a ființei umane și nici vorbă să mai conducă la vindecarea interioară prin folosirea energiei vitale. Cât despre dragonul care a primit puteri magice și abilitatea de a controla forțele cosmice, nici acesta nu prea seamănă cu creaturile ocrotite mistic de Daenerys Targaryen a.k.a. Khaleesi, oricât de seducătoare ar fi actrița Emilia Clarke. Pur și simplu, altă empatie, altă *urzeală a tronurilor!* (Despre Kama Sutra

și vreun ipotetic raport sinestezic cu OnlyFans nu are rost să glosăm, indiferent câți *iepurăși* am avea în cap, cu toate că, în mitologia asiatică, simpaticul și senzualul urecheat este un animal important, asociat frecvent cu fertilitatea.)

Imperiile asiatice (și extrem-asiatice) sunt și ele altceva decât simple însumări de teritorii, populații, bogății și... mirodenii. Imperiul Ming, format în urma prăbușirii Dinastiei mongole Yuan în China medievală (1368–1644), Imperiul Khmer sau Angkor, care a ființat în Indochina (în perioada 802–1431), Imperiul Mughal (fondat pe sub-continentul indian în 1526 și care a făcut concurență coloniștilor britanici până spre mijlocul secolului al XIX-lea) sau Imperiul Japonez din Epoca Meiji (1868–1912; cu prelungiri vremelnice în urma cuceririlor făcute în Al Doilea Război Mondial) au scris în mod diferit istorie în Asia, dar au reprezentat, toate, cadre ale unor civilizații și culturi extraordinare, la care, adesea, nu avem acces decât din perspective statistice, vag enciclopedice...